

**PRATA
PENGAR**Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 1

Boendeformer

Film 1: Inledning

En pappa och hans dotter pratar med varandra. De sitter i soffan hemma i vardagsrummet. Dottern har sin dator på bordet. Hon tittar i datorn efter en lägenhet.

Dottern hittar en lägenhet hon vill ha. Hon visar sin pappa och berättar hur mycket lägenheten kostar i hyra. Lägenheten är en hyresrätt.

Hon frågar sin pappa vad skillnaden är mellan hyresrätt och bostadsrätt. Pappan förklarar att en hyresrätt är en bostad man hyr. En bostadsrätt är en bostad man köper.

Film 2: Vad ingår i hyran?

I en hyresrätt ingår flera saker i hyran. Värme, vatten och sophämtning är exempel på vad som ingår. Du behöver inte betala extra för det. Kyl, frys och spis ingår också i hyran. Ibland ingår el och kabel-tv.

Film 3: Bostadsbidrag

En pappa och hans dotter pratar med varandra. Dottern säger att hon tycker att 4 500 kronor är hög hyra. Hon tycker att det är dyrt.

Pappan säger att hon kanske kan få bostadsbidrag. Hon är ung och har låg inkomst. Därför tror han att hon kan få bostadsbidrag.

Pappan säger också att det är bra att skriva upp alla inkomster och utgifter. Han tycker att hon ska göra en budget.

Berätta:

- Hur bodde du i ditt födelseland? Vem ägde bostaden? Vad betalade du i hyra? Bodde du tillsammans med någon eller några? Om du svarade ja, vilka?
- Vad tänkte du när du kom till Sverige första gången och såg alla hus? Var något annorlunda? Om du svarade ja, vad var annorlunda?
- Hur bor du nu? Är det i ett höghus, i ett radhus eller i en villa? Hur hittade du bostaden? Vad är bra med din bostad? Vad är mindre bra? Vill du flytta? Om du svarade ja, berätta varför. Hur vill du helst bo?

Diskutera:

- Vad är viktigast med en bostad? Är det kostnaden, storleken, läget eller vad?
- Är det viktigt att ha bra grannar? Hur ska en bra granne vara? Vad tycker du att man kan låna av en granne?
- Vilka fördelar finns med att: Bo i hyresrätt? Bo i bostadsrätt? Bo i villa? Bo i lägenhet? Bo ensam? Bo tillsammans med flera?
- Vilka nackdelar finns med att: Bo i hyresrätt? Bo i bostadsrätt? Bo i villa? Bo i lägenhet? Bo ensam? Bo tillsammans med flera?

Berätta:

- Vad ingår i hyran eller avgiften där du bor? Är det något som ingår som du blev förvånad över? Vilken utrustning finns i din bostad? Är det något du saknar? Vad ingick i hyran i landet där du är född?

Diskutera:

- Vilka tycker du ska få bostadsbidrag? Hur mycket tycker du att man ska få tjäna för att få bostadsbidrag?
-

Skriv det ord som passar i meningen.

bostadsrätt • hyresrätt • lägenhet • månaden

Pappa: Vad gör du för något?

Dotter: Jag letar efter en _____.

Pappa: Jaha, har du hittat någon?

Dotter: Ja, den här. Den lägenheten vill jag ha.

Pappa: Den ser väl bra ut.

Dotter: Ja, visst gör den. Det är en _____.

Pappa: Vad är det för hyra?

Dotter: Hyran är 4 500 kronor i _____.

Pappa: Det låter bra.

Dotter: Pappa, vad är det för skillnad på en hyresrätt och en _____?

Skriv det ord som passar. Ett ord passar i två meningar.

avgift • bostadsrättsförening • hyra
hyresvärd • köpa • månad • äger

1. I en hyresrätt betalar du _____ varje månad.
2. Du betalar hyran till en _____.
3. Det är hyresvärderna som _____ huset.
4. En bostadsrätt måste du _____.
5. Då blir du delägare i en _____
_____.
6. Det är bostadsrättsföreningen som
_____ huset.
7. I en bostadsrätt kallas hyran för _____.
8. Du betalar avgiften varje _____
till bostadsrättsföreningen.

Hur vill du bo? Sätt kryss.

- i lägenhet
- i villa
- i hyresrätt
- i bostadsrätt
- i en storstad
- på landet
- i Sverige
- i ett annat land
- ensam
- tillsammans med andra
- enskilt
- nära grannar
- i närheten av natur
- i närheten av affärer
- i ett nybyggt hus
- i ett äldre hus
- i centrum
- i förort
- nära marken
- högt upp i huset

Skriv svar som passar till frågan. Läs dialogen i par.

Hej, jag hörde att du ska flytta. När blir det?

_____.

Hur hittade du lägenheten?

_____.

Var ligger den? Är det här i närheten?

_____.

Hur stor är den?

_____.

Vad får du för utsikt från nya lägenheten? Vad ser du från vardagsrummet?

_____.

Hur länge har du bott där du bor nu?

_____.

Varför vill du flytta?

_____.

Jaha, då förstår jag. Är det en hyresrätt eller har du köpt en lägenhet?

_____.

Lycka till med flytten! Ring om du vill ha hjälp med att bära eller att packa upp.

_____.

Skriv det ord som passar.

barnfamilj • bostadsbidrag • budget • Försäkringskassan • inkomst • råd

Dotter: 4 500 kr är ganska mycket. Jag har hört att
man kan få _____.
Hur får jag det?

Pappa: Då ska du kontakta _____
_____.

Dotter: Tror du att jag kan få bostadsbidrag?

Pappa: Ja, det tror jag säkert. Du är ju så ung. Och
så har du låg _____ också. Du
får säkert bostadsbidrag.

Dotter: Bra.

Pappa: Sen kan man få bostadsbidrag också om
man är en _____.
Men det är ju inte du än.

Dotter: Nej.

Pappa: Men, du skulle kunna göra en _____
först. Så att du ser att du har _____
med lägenheten, innan du bestämmer dig.

Dotter: Ja, det kanske jag ska göra.

Pappa: Prata med mamma om det där. Hon är
duktig på sånt.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. En bostadsrätt måste du köpa. _____	6. Alla som söker bostadsbidrag får pengar till hyran. _____
2. I en bostadsrätt kallas hyran för avgift. _____	7. Värme, vatten och sophämtning ingår i hyran av en hyresrätt. _____
3. I en bostadsrätt betalar du till hyresvärden varje månad. _____	8. När man bor i hyresrätt ansvarar hyresvärden för många reparationer. _____
4. Kyl, frys och diskmaskin ingår alltid i en hyresrätt. _____	9. Man behöver inte köpa kylskåp och frys när man flyttar in i en hyreslägenhet. _____
5. Man söker bostadsbidrag hos Bostadsförmedlingen. _____	
-

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 2 Budget

Film 1: Inledning

En mamma och hennes dotter pratar med varandra. De är hemma i köket. Dottern visar att hon har gjort en budget. Hon ber mamman titta om hon har gjort rätt.

Dottern visar sina inkomster och utgifter. Inkomsterna är bostadsbidrag och studiemedel.

Utgifterna är hyra, el, telefon, internet, kläder, mat, hygien och nöje. Radio- och tv-avgift är också en utgift hon måste betala.

Hon behöver också ett busskort för att kunna åka till universitetet. Det är en extra utgift.

Film 2: Visa Idas budget

Ida visar sin budget för mamman när den är färdig. Hon visar alla sina inkomster och utgifter. Ida har skrivit alla inkomster i en spalt. Inkomsterna är totalt 9 240 kronor per månad.

Hon har skrivit alla utgifter i en annan spalt. Utgifterna är 9 990 kronor i månaden. Det betyder att det fattas pengar. Ida saknar 750 kronor varje månad.

Film 3: Avslutning

Ida säger till sin mamma att allt var dyrare än hon trodde. Hon säger att det kostar mycket att flytta hemifrån. Mamman svarar att Ida kanske behöver ett extra-jobb för att kunna betala allt.

Berätta:

- Gör du en budget? Varför? Varför inte?
- Vilken är din största utgift? Hur stor är den utgiften ungefär varje månad? Vilka är dina övriga utgifter? Vilken var din största utgift i landet där du bodde förut?
- Vilka är dina nöjen? Vilka av dina nöjen kostar pengar? Ungefär hur stor är utgiften för nöjen varje månad?
- Jämför med hur det var för fem år sedan. Kostar dina nöjen mer eller mindre nu? Jämför med hur det var för tio år sedan. Kostar dina nöjen mer eller mindre nu?
- Vilka hygienartiklar använder du? Ungefär hur stor är den utgiften varje månad? Vilka av dina hygienartiklar är dyrast?

Diskutera:

- Ska ungdomar, som fyllt 18 år, betala när de bor hemma hos sina föräldrar? Om du svarade ja, hur mycket tycker du att de ska betala varje månad?
 - Ska barn, 7–12 år, få veckopeng av sina föräldrar? Varför? Varför inte? Om du svarade ja, vad tycker du att de behöver pengarna till?
 - Ska ungdomar, 13–17 år, få månadspeng av sina föräldrar? Varför? Varför inte? Om du svarade ja, vad tycker du att de behöver pengarna till? Tycker du att de ska lära sig att göra en budget? Varför? Varför inte?
-

Skriv det ord som passar i meningen.

bostadsbidrag • budget • hyra • inkomster
internet • radio- och tv-avgift • utgifter

Dotter: Mamma, jag har gjort en _____.
Kan du se om jag har gjort rätt?

Mamma: Javisst.

Dotter: Här är mina _____.
Och här är mina _____.

Mamma: Och inkomsterna det är studiemedel och _____.

Dotter: Och utgifterna är _____,
el, telefon, kläder, mat och nöje.

Mamma: Men behöver du inget mer?

Dotter: Jag behöver nog ett busskort också.

Mamma: Och sen tror jag att du behöver _____.

Dotter: Ja.

Mamma: Och så måste du betala _____.

Dotter: Just det.

Skriv det ord som passar i meningen.

barnbidrag • bostadsbidrag • inkomst
internet • nöjen • utgift

1. _____ är pengar du får, till
exempel för arbete.

2. Inkomst är till exempel också _____
och _____.

3. _____ är pengar du
betalar, till exempel hyra.

4. Ett annat exempel på utgift är _____.

5. _____ är också
exempel på utgift.

Skriv svar som passar till frågan.

Du behöver inte svara exakt.

Skriv ungefär vad du tror att det kostar.

Hur mycket handlar du mat för varje månad?
_____.

Vad betalar du i hyra?
_____.

Vad betalar du för resor?
_____.

Vad betalar du för el?
_____.

Vad betalar du för internet?
_____.

Hur hög är din telefonräkning?
_____.

Hur mycket betalar du för barnomsorg?
_____.

Skriv det ord som passar i meningen.

Varje ord passar i två meningar.

avgift • gift • giftig • utgift

1. Han har en fru. Han är _____.

2. Hon har en man. Hon är _____.

3. Svamp kan vara _____.

4. Rök kan vara _____.

5. Du får betala _____
när du går till läkare.

6. Du ska betala _____
om du har tv.

7. Hyra är en stor _____ varje månad.

8. Mat är också en stor _____.

Skriv ord som passar i meningen. Ibland passar flera ord.

bostadsbidrag • hyra • mat • studiemedel, 750 kronor • 9 240 kronor • 9 990 kronor

1. Hur stora inkomster har Ida totalt varje månad?
_____.
2. Vilka inkomster har hon? _____
_____ och _____.
3. Vilka utgifter har hon? _____ och
_____.
4. Hur stora utgifter har hon totalt varje månad?
_____.
5. Hur mycket saknar hon varje månad?
_____.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Inkomst är pengar du får. _____
2. Utgift är pengar du betalar. _____
3. Att sakna pengar betyder att det fattas pengar. _____
4. Internet är exempel på inkomst. _____
5. Studiemedel är exempel på inkomst. _____
6. Radio- och tv-avgift är exempel på utgift. _____
7. Budget och bidrag betyder samma sak. _____
8. Budget är att skriva upp alla inkomster och utgifter. _____
9. Inkomster totalt betyder alla inkomster tillsammans. _____

Kapitel 3

Lån

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Film 1: Inledning

En pappa pratar med sin son. De är utanför huset där de bor. Sonens cykel är trasig. Han står och lagar cykeln. Sonen säger att han vill köpa en bil när han får lön. Han har sett en annons på en bil. Den kostar 50 000 kronor.

Pappan frågar om sonen har råd att köpa en bil. Sonen säger att han vill ta ett lån. Pappan berättar att han måste betala två saker om han lånar pengar. Han måste betala både ränta och amortering.

Ränta är vad det kostar att låna pengar. För att lånet ska bli mindre måste man också betala tillbaka pengar. Det kallas för amortering.

Film 2: Vem får låna pengar?

Sonen frågar sin pappa om han tror att han får låna pengar på banken. Pappan svarar ja, därför att sonen har ett arbete.

Pappan berättar att om sonen inte hade arbete, kunde någon gå i borgen för honom. Det betyder att en annan person måste betala tillbaka pengarna om sonen inte kan betala.

Film 3: Köpa på avbetalning

Sonen frågar om han kan köpa en bil på avbetalning. Pappan svarar att avbetalning är ungefär som ett lån. Avbetalning är att låna pengar av affären.

Pappan säger att det är billigare att köpa kontant. Det blir dyrare med avbetalning. Därför att man måste betala räntor och avgifter.

Berätta:

- Hur skulle du göra om du ville köpa något dyrt? Skulle du spara, låna på bank, låna privat eller köpa på avbetalning?
- Betalar man ränta i landet där du bodde förut? Hur gör människorna där om de behöver låna pengar? Lånade du pengar någon gång? Om du svarade ja, hur gjorde du? Vad använde du pengarna till?

Diskutera:

- Är det rätt att man måste betala ränta när man lånar pengar? Varför? Varför inte?

Berätta:

- Vad betyder det att gå i borgen för någon? Tycker du att det är ett bra system? Skulle du våga gå i borgen för någon? Varför? Varför inte? Har du gjort det någon gång?

Diskutera:

- Vilka fördelar och nackdelar finns det med att spara pengar till något dyrt man vill köpa?
- Vilka fördelar och nackdelar finns det med att köpa på avbetalning?
- Vilka fördelar och nackdelar finns det med att låna pengar på banken?

Berätta:

- Kan du tänka dig att köpa något på avbetalning? Om du svarade ja, vad vill du köpa? Har du köpt något på avbetalning någon gång? Om du svarade ja, vad köpte du? Vet du hur mycket dyrare det blev än om du hade betalat kontant?

Diskutera:

- Vilket tycker du är bästa sättet att få svar på frågor om ekonomi? Är det att leta på nätet, att kontakta en bank eller att fråga en vän eller ...? Varför är just det sättet bäst?
-

Skriv det ord som passar i meningen.

amortering • kostar • köpa • lån • lön • råd
ränta • spara

Pappa: Ska du åka till jobbet?

Son: Ja, men jag har fått punktering. När jag får
min första _____ vill jag _____ en bil.

Pappa: Har du _____ med det?

Son: Nej, men jag tänker ta ett _____.

Pappa: Ska du inte _____ lite pengar
först? Det _____ pengar att
ta ett lån. När du tar ett lån måste du betala
två saker, _____ och
_____.

**Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar
i två meningar.**

arbete • borgen • betala • skyldig

Son: Tror du att jag får låna pengar på banken?

Pappa: Ja, det får du säkert. Du har ju ett _____

Och banken vill ju veta att du kan
_____.

Son: Om jag inte hade ett arbete, hur skulle jag
göra då?

Pappa: Då kan någon som har ett arbete gå i
_____ för dig.
Om jag går i borgen för dig då blir det jag
som blir _____ att _____

tillbaka pengarna om du inte kan.

**Vad skulle du vilja köpa? Sätt kryss.
Varför vill du köpa just de sakerna?**

☐ bil	☐ guld
☐ cykel	☐ silver
☐ motorcykel	☐ smycken
☐ villa	☐ dator
☐ radhus	☐ storbilds-tv
☐ bostadsrätt	☐ cd-spelare
☐ päls	☐ tavlor
☐ piano	☐ mattor
☐ parfym	☐ möbler

**Skriv det ord som passar i meningen.
Två ord passar i två meningar.**

kosta • kostade • låna • lånade • spara
sparade

1. Min nya bil _____ mycket
pengar att köpa.
2. Jag _____ i flera år för att
kunna köpa den.
3. Men pengarna räckte inte. Jag _____ på
banken också.
4. Det tar lång tid att _____ pengar
för att köpa en bostadsrätt.
5. De flesta måste _____ på banken.
6. Jag vet inte hur mycket pengar min resa kommer
att _____, men jag vet att jag
behöver _____ mer pengar.
7. Förra året _____ jag
250 kronor i månaden.

Läs dialogen i par. Skriv ord som du tycker passar.

- Hej, det var länge sedan. Hur är det med dig?
- Tack, nu är det bra. Men jag har varit förkyld i en vecka. Jag har varit hemma och tänkt på att jag vill köpa en _____ och kanske en _____.
- Det låter bra, men dyrt. Har du råd med det?
- Nej. Jag måste låna pengar, men jag tror inte att jag får banklån. Jag har inte fast jobb.
- Då kan det vara svårt.
- Kan du tänka dig att gå i borgen för mig?
- _____

Skriv det ord som passar i meningen.

avbetalning • avgifter • dyrare • kontant • köpa • lån

Son: Jag kanske kan _____ bilen på _____ . Då behöver jag inte ta ett _____ .

Pappa: Avbetalning är ungefär som ett lån. Då lånar du pengar av butiken istället för av banken. Och du får betala räntor och _____ . Det blir _____ än att köpa _____ .

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Ränta är vad det kostar att låna pengar. _____
2. Ränta är att betala tillbaka lika mycket som man har lånat. _____
3. Amortering är vad det kostar att köpa en bostadsrätt. _____
4. Amortering är pengar du betalar tillbaka för att ett lån ska bli mindre. _____
5. När du tar lån måste du betala både ränta och amortering. _____
6. Avbetalning är ett billigt sätt att låna pengar. _____
7. Avbetalning är ungefär som att låna pengar från en affär. _____
8. Gå i borgen för någon är att låna pengar av en rik person. _____
9. Gå i borgen är att lova att betala tillbaka ett banklån åt någon som inte kan betala. _____

**PRATA
PENGAR**Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 4

Kronofogden

Film 1: Inledning

En man hämtar posten. Han berättar för sin fru att hon har fått ett brev. Det kommer från Kronofogden.

Han hittar också en räkning till sin fru. Den är till hennes företag. Hon har inte betalat räkningen. Frun säger att hon ska gå till Kronofogden.

Film 2: Varför har jag fått ett brev?

Kvinnan går till Kronofogden med ett brev hon har fått. En person hos Kronofogden säger att kvinnan har fått en räkning, som hon inte har betalat. Därför har hon fått ett betalningsföreläggande.

Kvinnan vill betala direkt, men personen hos Kronofogden säger att hon ska betala till den som hon har fått räkningen av.

Kvinnan frågar varför räkningen har blivit dyrare. Personen svarar att det kostar extra när man inte betalar i tid.

Film 3: Betalningsanmärkning

Kvinnan frågar hos Kronofogden vad som händer om hon inte betalar en räkning. De svarar att hon kan få en betalningsanmärkning.

Då kan hon få svårt att låna pengar i en bank. Det kan också bli svårt för henne att få kontrakt på en lägenhet.

Om hon inte betalar räkningen kan Kronofogden sälja några av hennes saker. De kan också ta pengar från hennes lön för att betala räkningen.

Berätta:

- Vad händer i Sverige om du inte betalar en räkning?
- Har du fått en räkning med påminnelseavgift någon gång?
Om du svarade ja, hur mycket dyrare var den räkningen än den första?
- Hur betalade du räkningar i landet där du bodde förut?
Vad hände där om du inte betalade en räkning?

Diskutera:

- Varför tror du att människor inte betalar sina räkningar?
- Vad tycker du ska hända när en person inte betalar en räkning?
Tycker du att systemet med Kronofogde är bra? Varför? Varför inte?
- Är det rätt att Kronofogden kan hämta saker från människors hem och sälja,
för att betala deras räkningar?
- Tycker du att det är rätt att en betalningsanmärkning gör att du kan få svårt att
hyra lägenhet, svårt att ta banklån, att köpa på avbetalning och svårt att få telefo-
nabonnemang?
- Tycker du att det är rätt att en betalningsanmärkning kan finnas kvar i flera år?
Varför? Varför inte?

Skriv det ord som passar. Ett ord passar två meningar.

betalat • företag • Kronofogden • räkning

Man: Jag har hämtat posten. Du har fått ett brev från _____.

Fru: Får jag se?

Man: Jag hittade en _____.

Den är till ditt _____.

Har du inte _____ den?

Fru: Jag får gå till _____.

Man: Hej då. Lycka till!

Läs dialogen i par.

Eva: Hej Erik! Hur är det? Du ser ledsen ut.

Erik: Ja, jag har lite problem just nu.

Eva: Det var tråkigt att höra. Vad är det som har hänt?

Erik: Jag har fått brev från Kronofogden. De ska komma och hämta min tv och andra saker.

Eva: Du skulle ha ringt mig. Jag hade kanske kunnat låna dig pengar.

Erik: Tack, jag kunde betala men jag hade inte fått räkningarna.

Eva: Varför inte?

Erik: Jag flyttade för sex månader sedan. Jag hyr i andra hand och jag glömde att meddela posten min nya adress. Men nu har jag ändrat så alla brev och räkningar kommer hem till mig.

Eva: Då finns det nog mycket post till dig på din gamla adress.

Erik: Jag vet och jag är arg på mig själv. Jag måste betala extra avgift på räkningarna. Det blir dyrt att inte betala i tid.

Eva: Och så kan du få betalningsanmärkning för att du inte har betalat. Vet du hur länge det är?

Erik: Ja, i tre år. Då kan jag inte köpa något på avbetalning och inte ta lån. Det är lång tid. Tror du att Kronofogden kan ta mina kläder när de kommer?

Eva: Nej, det tror jag inte. Kläder är privata saker. Det tar de inte.

Skriv det ord som passar i meningen.

avgift • betalningsföreläggande • dyrare • i tid • räkning

Kvinna: Hej, jag har fått ett brev och jag vet inte vad jag ska göra.

Kronofogden: Det är ett _____.

Kvinna: Vad betyder det?

Kronofogden: Du har fått en _____ som du inte har betalat.

Kvinna: Då förstår jag. Men varför har räkningen blivit mycket _____ ?

Kronofogden: Det tillkommer _____ när du inte betalar _____.

Skriv det ord som passar i meningen.

Ett ord passar i två meningar.

betalar • betalningsanmärkning • kontrakt • Kronofogden • lån • lön

Kvinna: Vad händer om jag inte _____ ?

Kronofogden: Om du inte betalar så kan du få en _____.

Kvinna: Oj då!

Kronofogden: Det betyder att du kan få svårt att ta _____. Du kan också få svårt att få _____ på en bostad.

Kvinna: Hur länge har man en _____ ?

Kronofogden: Den kan finnas kvar i flera år. Och om du inte betalar kan _____ sälja en del av dina saker.

Eller ta av din _____ för att betala räkningen.

Kvinna: Det låter inte bra.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Du kan få en betalningsanmärkning om du inte betalar en räkning i tid. _____	6. Du ska betala räkningar direkt till Kronofogden. _____
2. Du kan få svårt att låna pengar i en bank om du har en betalningsanmärkning. _____	7. Du ska betala räkningar till den som du har fått räkningen av. _____
3. Du kan få svårt att få kontrakt på en bostad om du har en betalningsanmärkning. _____	8. Kronofogden kan ta pengar från en persons lön för att betala en räkning. _____
4. En betalningsanmärkning finns bara kvar i en månad. _____	9. Kronofogden kan sälja saker från en persons hem för att betala en räkning. _____
5. En räkning blir dyrare om du inte betalar i tid. _____	
-

**PRATA
PENGAR**Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 5

Vårt gemensamma skydd

Film 1: Inledning

En ung kille berättar för sin mamma att han har fått sin första lön. Han är glad. Han säger att han ska spara pengar för att köpa en bil.

Killen frågar sin mamma hur mycket man betalar i skatt. Mamman svarar att det är olika. Om man tjänar mycket pengar betalar man mycket i skatt.

Killen säger att han tjänar 18 000 kronor i månaden, men att han bara får 14 000 kronor. 4 000 kronor är skatt.

Han frågar också varför man betalar skatt. Mamman svarar att skatten betalar sjukvård, skolor och vägar. Skatten betalar också barnbidrag, bostadsbidrag, sjukpenning och pensioner.

Film 2: Vad gör jag om jag blir sjuk?

Killen berättar för sin mamma att en arbetskamrat är sjuk. Han frågar om han själv får lön när han är sjuk.

Mamman svarar att han inte får lön den första dagen. Den första sjukdagen kallas för karensdag. Sedan får han sjuklön. Det är mindre pengar än den vanliga lönen.

Mamman säger också att om man inte har arbete, så ska man anmäla till Försäkringskassan om man är sjuk. Då kan man få sjukpenning.

Berätta:

- Vilket skydd finns för människor i landet där du är född?
- Får man lön om man är sjuk?
Om du svarade ja, är det samma lön som när man är frisk och arbetar?
- Finns Försäkringskassa?
- Betalar man skatt i landet där du är född?
Om du svarade ja, är skatterna högre eller lägre än i Sverige?

Diskutera:

- Vilket skydd tycker du ska finnas för människorna i ett land?
Ska det vara samma skydd för rika och för fattiga?
Varför? Varför inte?
 - Finns det oärliga personer som missbrukar systemet med Försäkringskassan, till exempel genom att anmäla sig som sjuka och gå till ett annat arbete?
Finns det andra exempel på att missbruka Försäkringskassan?
 - Vad tycker du att skattepengar ska användas till?
Är det rätt att skattepengarna betalar barnbidrag, dagis, skolor och vägar?
Varför? Varför inte?
-

Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar i två meningar.

inkomst • lön • skatt • skattepengar • spara • tjänar

Kille: Jag fick min första _____ i dag.

Mamma: Vad roligt! Grattis!

Kille: Tack. Jag tror att jag ska _____ till en bil.

Mamma: Pappa berättade det.

Kille: Mamma, hur mycket betalar man i _____?

Mamma: Det är olika. Det beror på hur mycket du _____.

Kille: Jag har 18 000 kronor i _____, men när jag fick min första utbetalning var det bara 14 000. Kan det vara rätt?

Mamma: Ja, det är nog rätt. En del av din _____ går till skatt.

Kille: Vad går alla _____ till?

Mamma: Skatten går till att betala sjukvård, skolor och vägar. Den används också till barnbidrag, bostadsbidrag och pensioner.

Skriv det ord som passar i meningen.

karensdag • sjukanmälde sig • sjuklön • sjukpenning

Kille: Anders ringde till jobbet och _____ i morse. Han hade blivit magsjuk.

Mamma: Usch då!

Kille: Det blir jättemycket för mig att göra på jobbet nu. Vad händer om jag blir sjuk? Kan jag få lön då?

Mamma: Den första dagen du blir sjuk får du ingen lön. Den kallas _____. Om du är sjuk längre får du _____.

Kille: Vad gör man om man inte har ett arbete?

Mamma: Då ska man sjukanmäla sig till Försäkringskassan och då kan man få _____.

Läs dialogen i par.

Maria: Hej Mats! Hur är det?

Mats: Tack, nu är det bra. Men jag har varit sjuk i flera månader.

Maria: Det var tråkigt att höra. Mår du bättre nu?

Mats: Ja, nu är jag tillbaka på jobbet. Jag fick problem med ryggen, så jag blev opererad och sedan har jag gått på sjukgymnastik flera gånger i veckan.

Maria: Jaha, stackars dig. Hur fungerar det med ekonomin? Fick du betalt när du var sjukskriven så länge?

Mats: Ja, de första 14 dagarna fick jag sjuklön av arbetsgivaren och sedan fick jag pengar från Försäkringskassan.

Maria: Fick du hela lönen när du var sjukskriven?

Mats: Nej, jag fick ungefär 80 procent av lönen.

Maria: Det var ju bra. Hur hade du klarat dig om du hade varit arbetslös?

Mats: Då hade jag fått sjukpenning. Det vet jag, för en arbetslös kompis fick problem med hjärtat och han fick sjukpenning. Han anmälde till Försäkringskassan första dagen han blev sjuk.

Maria: Jag förstår. Det var roligt att se dig igen Mats. Vi kanske träffas i simhallen någon gång.

Mats: Ja, det gör vi nog. Jag är ofta där och simmar för att träna ryggen.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Alla i Sverige betalar lika mycket skatt.	_____	6. Den första dagen man är sjuk kallas för karensdag.	_____
2. Skatten används till att betala tv-avgift.	_____	7. Om man har ett arbete och är sjuk mer än en dag får man sjuklön.	_____
3. Skatten används till att betala sjukvård och vägar.	_____	8. Sjuklönen är lägre än den vanliga lönen.	_____
4. Skatten används också till barnbidrag och bostadsbidrag.	_____	9. Om man inte har ett arbete kan man få sjukpenning när man är sjuk.	_____
5. Alla får lön från första dagen de är sjuka.	_____		
-

Kapitel 6

Pension

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Film 1: Inledning

En familj sitter och äter middag tillsammans. Det är mamma, pappa och två vuxna barn. Det är en son och en dotter. Pappan frågar vad de ska göra i helgen. Sonen säger att han inte har bestämt sig. Mamman säger att hon vet något speciellt som händer. Det är pappans födelsedag på lördag. Sonen skojar och säger att pappan snart blir pensionär, men pappan är inte gammal. Det är tio år tills han går i pension.

Film 2: Räcker pensionen?

Mamman och pappan ligger och läser på kvällen. De är i sovrummet. Kvinnan frågar mannen om allt är bra. Mannen svarar ja, men att han tänker på sin pension. Han har inte sparat några extra pengar. Han är lite orolig. Kvinnan säger att han inte behöver vara orolig.

Film 3: Allmän pension

Det finns flera typer av pension. Olika personer får olika mycket pengar. Det beror på hur mycket pengar du har tjänat i Sverige. Allmän pension får du av staten. Den kan du få från 61 års ålder. Om du inte har arbetat i Sverige får du ändå en garantipension.

Tjänstepension är för personer som har ett arbete. Det är arbetsgivaren som betalar in extra pengar till pensionen. Du kan också spara privat till din pension. Då bestämmer du själv hur mycket pengar du vill spara.

Berätta:

- Hur gamla är människor i ditt födelseland när de slutar arbeta?
- Hur får de pengar? Finns systemet med pension?
- Lever dina föräldrar? Om du svarade ja, vad gör de på dagarna? Arbetar de eller är de pensionärer?

Diskutera:

- Vem tycker du ska försörja gamla människor?
 - Är det rätt att en del av skatten går till att betala pensioner?
 - Är det rätt att den som har tjänat mycket pengar får högre pension?
 - Är det rätt att personer som aldrig har arbetat också får pension?
 - Ska man själv få bestämma när man vill gå i pension?
Vid vilken ålder tycker du att det är lagom att sluta arbeta?
-

Skriv det ord som passar i meningen.

pengar • pension • räcker • spara

Mamman: Vad tänker du på?

Pappan: Jag tänker på min _____ .

Det är inte så långt dit.

Mamman: Hur menar du?

Pappan: Jag har inte börjat _____
några extra _____ .

Mamman: Det behöver du inte vara orolig för.

Pappan: Men tänk om mina pengar inte
_____ .

Mamman: Jo då. Det gör de.

Skriv det ord som passar i meningen.

allmän pension • arbetsgivare • garantipension •
sätta undan pengar • tjänstepension

1. Staten betalar _____ till
alla som har arbetat i Sverige.

2. Din _____ kan betala
extra pension för dig.

3. Det kallas _____ .

4. Många vill också _____
_____ varje månad.

5. Om du inte har arbetat i Sverige får du ändå
_____ .

Vad vill du göra när du blir pensionär?

Sätt kryss.

- resa
- läsa
- studera
- träffa vänner
- träffa släktingar
- passa barnbarn
- baka
- laga mat
- måla
- snickra
- sticka
- sy
- spela kort
- spela schack
- spela tennis
- spela fotboll
- sjunga
- spela gitarr
- simma
- promenera
- träna på gym
- gå i naturen
- gå på stan
- gå en kurs

Läs dialogen i par.

Erik: Hej Anna! Det var länge sedan. Hur är det med dig?

Anna: Tack, det är bara bra. Jag fyllde 65 förra året så jag är pensionär nu.

Erik: Trivs du med det?

Anna: Ja, jag tycker att det är så skönt att ta det lugnt och slippa stressa.

Erik: Men, vad gör du hela dagarna?

Anna: Jag simmar två gånger i veckan och så går jag en kurs i franska. Men det bästa är att jag hinner träffa mina barnbarn ofta. Jag hämtar dem på dagis ibland.

Erik: Men ekonomin då? Har du råd att göra vad du vill?

Anna: Nej, jag kan inte göra allt jag vill. Men jag har både allmän pension och tjänstepension, så jag tycker att jag har det bra. Och du, jobbar du eller är du pensionär?

Erik: Jag arbetar fortfarande. Jag tycker att det är roligt, så jag vill fortsätta så länge jag orkar.

Anna: Lycka till! Du kanske kommer att ha ditt 90-årskalas på jobbet.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Alla får pension vid samma ålder.	_____	gömma pengar.	_____
2. Alla får lika mycket i pension.	_____	7. Att sätta undan pengar betyder att spara pengar.	_____
3. Staten betalar den allmänna pensionen.	_____	8. Tjänstepension är när arbetsgivaren betalar in extra pension.	_____
4. Den allmänna pensionen kan du få från 61 års ålder.	_____	9. Man kan också spara pengar privat till sin pension.	_____
5. Hur mycket pengar du får beror på hur mycket du har tjänat.	_____		
6. Att sätta undan pengar betyder att			
-

**PRATA
PENGAR**Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 7

Betala räkningar

Film 1: Inledning

En man pratar med sin fru. De sitter hemma i vardagsrummet. Mannen ska betala räkningar. Han tycker att det tar tid. Frun säger att han kan betala på internet. Mannen säger att han ska gå till banken för att få hjälp.

Film 2: Banken

Mannen går till banken. Han pratar med en man som arbetar där. Han säger att han vill lära sig att betala räkningar på internetbanken. Han får visa sin legitimation. Sedan ansluter bankmannen hans konto till internetbanken.

Film 3: Visa en räkning

Räkning kallas också för faktura. På en faktura finns mycket information. Fakturanummer är ett nummer som bara finns på din faktura. OCR-nummer är ett långt nummer som finns längst ner på fakturan. Numret visar att det är du som har betalat.

Betalningsmottagare är den som ska ha pengarna. Förfallodag är den senaste dag som mottagaren ska ha pengarna. Belopp är den summa pengar som du ska betala. Plusgironummer eller bankgironummer är mottagarens kontonummer.

Film 4: Internetbanken

Du behöver logga in på din internetbank för att betala räkningar på internet. Först väljer du vilket konto du vill betala från. Sedan väljer du vem du ska betala pengarna till. Du ska skriva mottagarens bankgironummer eller postgironummer på fakturan. Du ska också skriva hur mycket pengar du betalar och när mottagaren ska få pengarna. Mottagaren vill veta vem som har betalat. Därför ska du skriva ett meddelande. Du ska skriva fakturanummer eller OCR-nummer.

Film 5: Betala till utlandet

Mannen behöver föra över pengar till ett annat land. Han har köpt saker av en kompis som bor utomlands. Han frågar på banken hur han ska göra. Bankmannen svarar att han behöver IBAN-nummer och BIC-kod för att betala. Mannen måste kontakta sin kompis för att få numren. Banken har inte de siffrorna.

Berätta:

- Vilka räkningar får du?
Hur ofta får du dem?
Hur betalar du dina räkningar?
- Hur betalade du räkningar i landet där du bodde förut?
- Hur gjorde du när du var ny i Sverige och fick din första räkning?
Gick du till en bank eller frågade du någon vän eller släkting?
- Minns du om det var något med räkningen som var svårt att förstå?
Om du svarade ja, vad var svårt?
- Skickar du pengar utomlands ibland?
Om du svarade ja, hur gör du?

Diskutera:

- Vilket är det bästa sättet att betala en räkning?
Varför tycker du att det sättet är bäst?
 - Känns det säkert att betala på internetbanken?
Varför? Varför inte?
 - Känns det säkert att skicka pengar utomlands?
Varför? Varför inte?
-

Skriv det ord som passar i meningen.

bank • företag • internet • räkningar

Fru: Ska du betala _____ ?

Man: Ja, men det tar tid.

Fru: Du kan betala via _____
som jag gör med mitt _____.

Man: Jag har inte hunnit lära mig det.

Fru: Det är inte så svårt. Om du går till din
_____ så hjälper de dig.

Man: Jag ska gå till banken i dag.

Fru: Bra!

Skriv det ord som passar i meningen.

internetbanken • internetbanktjänst • konto •
legitimation

Bankman: Hej, välkommen! Varsågod och sitt.

Man: Tack. Jag vill lära mig att betala räkningar
på _____.
Kan du hjälpa mig med det?

Bankman: Ja, då ska vi ansluta ditt _____
till en _____
_____.

Man: Okej.

Bankman: Då behöver jag din _____
_____.

Man: Jaha. Varsågod.

Bankman: Då var det klart.

Man: Tack. Det var snabbt.

Skriv det ord som passar i meningen.

belopp • betalningsmottagare • faktura • faktura-
nummer

1. Räkning kallas också för _____.

2. _____ är
ett nummer som bara finns på din faktura.

3. _____ är den summa
pengar som du ska betala.

4. _____ är
den som ska ha pengarna.

Skriv det ord som passar i meningen.

bankgironummer • förfallodag •
OCR-nummer • plusgironummer

1. _____ är ett långt
nummer som finns längst ner på fakturan.

2. _____ eller
_____ är mottagarens
kontonummer.

3. _____ är den senaste
dag som mottagaren ska ha pengarna.

Läs dialogen i par. Skriv det ord du tycker passar.

– Hej, det var länge sedan. Hur är det med dig?

– Tack, det är bara bra. Jag kommer just från banken.

– Jaha, vad har du gjort där?

– Jag var inne och frågade hur man gör för att föra över pengar till utlandet.

– Det vet inte jag. Vad sa de? Hur ska man göra?

– De sa att man behöver ett internationellt kontonummer som heter IBAN-nummer och BIC-koden till mottagarens bank också.

– Kunde de hjälpa dig med det?

– Nej, jag ska hem och mejla min _____ nu.

Mottagaren måste ge mig de numren.

– Varför ska du skicka pengar till utlandet?

– Därför att _____.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Belopp betyder betalning. _____

2. Räkning kallas också för faktura. _____

3. OCR-nummer finns högst upp på en räkning. _____

4. Betalningsmottagare är den som ska ha pengarna. _____

5. Fakturanummer berättar hur mycket pengar du ska betala. _____

6. Förfallodag är den senaste dagen mottagaren ska ha pengarna. _____

7. Du behöver logga in på internetbanken för att betala räkningar på internet. _____

8. Man behöver bara IBAN-nummer för att föra över pengar utomlands. _____

9. Man behöver IBAN-nummer och BIC-kod för att föra över pengar utomlands. _____

Kapitel 8 Avtal

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Film 1: Inledning

En kille är i ett köpcentrum. Hans mobiltelefon är trasig. En säljare vill sälja en mobiltelefon till honom.

Säljaren säger att mobiltelefonen bara kostar en krona. Hon säger också att killen måste betala månadsavgift. Säljaren frågar om hon ska visa ett avtal som killen kan läsa. Han svarar ja.

Film 2: Ångerrätt

Killen frågar vad han ska göra om han ångrar sig. Säljaren svarar att han har en ångerrätt på 14 dagar. Det betyder att han kan lämna tillbaka telefonen, om han inte har använt den.

Killen frågar också om han kan ta hem och prova telefonen. Säljaren svarar att om han har provat telefonen, så kan han inte lämna tillbaka den.

Film 3: Bindningstid

Killen frågar säljaren hur lång bindningstid det är på telefonen. Säljaren svarar att bindningstiden är 24 månader. Det betyder att han måste betala månadsavgift i två år om han skriver på avtalet.

Killen vill ta hem avtalet och läsa och fundera. Han tycker att det är svårt att förstå allt.

Berätta:

- Har du träffat någon försäljare ute på gatan eller i ett köpcentrum?
Om du svarade ja, vad ville han eller hon sälja?
Fick du se något avtal?
Köpte du något av honom eller henne?
Var det ett bra köp eller ångrade du köpet?
- Har du varit missnöjd någon gång med en vara eller tjänst som du har betalat för?
Hur gjorde du?
Vad hände?
- Jämför Sverige med landet som du kommer ifrån.
Är det mer eller mindre vanligt med gatuförsäljare där?
Vad är det som säljs?
Brukade du handla av gatuförsäljare?
I så fall, vad köpte du?

Diskutera:

- Är det rätt att personer får komma fram till dig och berätta om saker de vill sälja?
Tycker du att det är svårt ibland att säga nej?
- Är det rätt att personer får ringa hem till dig och sälja varor eller tjänster?
Tycker du att man ska vara trevlig och lyssna eller lägga på?
- Har du köpt något av en telefonförsäljare?
I så fall, vad köpte du?
Var det ett bra köp eller ångrade du köpet?
- Är det rätt att man måste vara 18 år för att få skriva på ett avtal?
- Är det ett bra erbjudande att få köpa en mobiltelefon för en krona plus månadsavgift?
Kan det vara billigare att köpa en telefon till normalt pris med ett billigare abonnemang, än att köpa en telefon för en krona med ett dyrare abonnemang?
- Tycker du att det är bäst med kontantkort eller abonnemang till mobiltelefon?
Varför?

Skriv det ord som passar i meningen.

avtal • erbjudande • månadsavgift

Säljare: Hej, har du sett den nya mobiltelefonen?

Kille: Nej, det har jag inte. Den var snygg.

Säljare: Vi har ett _____ nu.
Du kan köpa en för bara en krona.

Kille: Min telefon är lite trasig så jag behöver en ny.
Kostar den bara en krona?

Säljare: Ja. Nu kostar den en krona att köpa. Men
du måste betala _____
också.

Ska jag ta fram ett _____ som du
kan läsa?

Kille: Ja, gärna.

Skriv det ord som passar i meningen.

avtal • bestämt • bindningstid • månadsavgift

Kille: Hur lång _____ är det?

Säljare: Bindningstiden för den här telefonen är
24 månader.

Kille: Så om jag skriver på ett _____ så
måste jag betala en _____
_____ i två år.

Säljare: Ja, det stämmer.

Kille: Jag tycker att det är svårt att förstå allting.
Kan jag ta med mig avtalet hem och fundera
lite?

Säljare: Ja, det kan du göra. Välkommen tillbaka när
du har _____ dig.

Skriv det ord som passar i meningen.

Ett ord passar i två meningar.

använt • prova • ångrar • ångerrätt

Kille: Vad gör jag om jag _____ mig
och inte vill ha telefonen?

Säljare: Vi har en _____ på 14 dagar.

Kille: Vad betyder det?

Säljare: Det betyder att du kan lämna tillbaka telefo-
nen inom 14 dagar om du inte har
_____ den.

Kille: Kan jag ta hem telefonen och _____
den först?

Säljare: Nej, då gäller inte ångerrätten.

Du får inte ha _____ telefonen
om du vill lämna tillbaka den.

Läs dialogen i par.

Lars: Hej Leyla. Det är Lars.
Har du tid att prata en stund?

Leyla: Ja då, det går bra. Jag har just ätit färdigt.

Lars: Jag vet att du har köpt en ny mobiltelefon.
Det ska jag också göra. Jag har inte haft
någon privat mobil förut. Jag har bara haft
en jobbtelefon.

Leyla: Jaha, vad vill du fråga om?
Är det telefonen eller abonnemanget?

Lars: Det är abonnemanget. Det finns så många olika
telefonbolag. Vad är det jag ska tänka
på innan jag väljer?

Leyla: Kolla täckningen. Jag har en kompis som inte
kunde ringa från sin mammas lägenhet för att
det var dålig mottagning. Telefonbolagen funge-
rar olika bra på olika platser i Sverige.

Lars: Det ska jag tänka på. Och så undrar jag om
du vet vilket telebolag som är billigast.

Leyla: Det är olika. En del har billigare samtal om du
ringer till någon som använder samma bolag,
men dyrare om du ringer till ett annat bolag.

Lars: Det visste jag inte. Vet du om det är samma pris
för samtal på dagen som på kvällen?

Leyla: Det är också olika mellan telefonbolagen.

Lars: Jag skickar många sms.
Vet du vilket bolag som är billigast då?

Leyla: Nej, det vet jag inte.
Jag kan tyvärr inte svara på alla dina frågor.

Lars: Vet du var jag kan få svar?
Finns det någon bra sida på internet?

Leyla: Ja, det vet jag. Gå in på www.telepriskollen.se.
Där kan du läsa om bindningstid och kostnad för
de olika telefonbolagen.

Lars: Det ska jag göra. Tack för hjälpen.

Leyla: Det var så lite.
Skicka ett sms till mig från nya telefonen.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. Ett avtal betyder att man pratar om något. _____	6. Bindningstid är den tid som du har ett avtal. _____
2. Ett avtal betyder att man bestämt något. _____	7. Bindningstiden kan vara högst ett år. _____
3. Ett avtal kan vara både muntligt och skriftligt. _____	8. Hela kostnaden för en mobiltelefon kan vara 1 krona. _____
4. Ångerrätt för mobil betyder att du kan lämna tillbaka telefonen när du har provat den. _____	9. Du behöver betala både kostnaden för telefonen och en månadsavgift. _____
5. Ångerrätt för mobil betyder att du kan lämna tillbaka telefonen inom 14 dagar om du inte har använt den. _____	

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 9 Arbetsförmedlingen

Film 1: Inledning

En tjej kommer till Arbetsförmedlingen. Hon vill anmäla sig som arbetssökande. En kvinna, som arbetar på Arbetsförmedlingen, visar hur tjejen ska skriva in sig. Kvinnan visar på en dator.

Tjejen ska skriva sina personuppgifter. Hon ska också skriva vad hon har studerat och vad hon har arbetat med tidigare.

Film 2: Söka jobb

Tjejen frågar var hon hittar lediga jobb. Kvinnan på Arbetsförmedlingen, svarar att hon kan se lediga jobb på Platsbanken. Platsbanken finns på Arbetsförmedlingens hemsida.

Kvinnan säger också att tjejen måste ha ett CV. I ett CV ska hon skriva vad hon har studerat och vad hon har arbetat med. Hon måste också skriva ett personligt brev.

Berätta:

- Arbetade du i landet där du bodde förut? I så fall, med vad?
Hur hittade du arbetet? Var det ett bra arbete? Varför? Varför inte?
Berätta om en dag på det jobbet.
- Har du arbetat i Sverige? I så fall, med vad?
Hur hittade du arbetet?
- Finns det något yrke som du inte visste fanns, förrän du kom till Sverige?
- Vad skulle du vilja arbeta med? Varför vill du arbeta med det?
Vilken utbildning behövs för arbetet?
- Skulle du vilja öppna eget? I så fall, vad? Vilket namn skulle du ge ditt företag?
Var i världen vill du ha företaget? Vill du ha anställda? Varför? Varför inte?
- Vad ska man tänka på när man ska på jobbintervju?
Hur viktig är klädseln? Hur viktigt är det att komma i tid?
Hur viktigt är det att veta något om företaget eller arbetsplatsen?
- Vad är du bra på? Vilka positiva egenskaper har du?
Vad är du inte så bra på? Vilka negativa egenskaper har du?

Diskutera:

- Är det viktigt att ha ett arbete? Varför? Varför inte?
- Finns det yrken som det passar bäst att män eller kvinnor arbetar med?
I så fall, vilka yrken?
- I vilka yrken tror du att det kommer att behövas mer arbetskraft i framtiden?
I vilka yrken tror du att det kommer behövas mindre arbetskraft?
- Vad är bra med praktik? Vad är dåligt med praktik?
- Är det ett riktigt arbete att: Hjälpa folk att handla kläder, vara clown, vara make up-artist, städa gator, vara telefonförsäljare, massera människor, berätta roliga historier, skotta snö, hämta andras barn på dagis, passa andras hundar, tvätta väggar rena från klotter?

Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar i två meningar.

arbetsökande • personuppgifter • skriva in dig

Arbetsförmedlare: Hej, kan jag hjälpa dig?

Tjej: Ja, jag vill anmäla mig som _____

Arbetsförmedlare: Är det första gången du är här?

Tjej: Ja, det är första gången.

Arbetsförmedlare: Då ska du få börja med att _____

Tjej: Okej.

Arbetsförmedlare: Ska jag visa dig?

Tjej: Ja, gärna.

Arbetsförmedlare: Här skriver du in dina _____

Skriv det ord som passar i meningen.

Arbetsförmedlingen • arbetsgivare • CV • personligt brev • Platsbanken

Tjej: Hur hittar jag lediga jobb?

Arbetsförmedlare: På Arbetsförmedlingens hemsida kan du se lediga jobb på _____

Tjej: Okej, finns det något annat jag kan göra?

Arbetsförmedlare: Ja, du kan själv ta kontakt med _____ . Det finns många jobb som inte anmäls till _____

Tjej: Och hur gör jag om jag hittar ett ledigt jobb som verkar bra?

Arbetsförmedlare: Först måste du ha ett _____ . Där berättar du vad du har gjort tidigare.

Du måste också skriva ett _____

Tjej: Vart ska jag skicka det?

Arbetsförmedlare: Det ska du skicka till företaget som du vill arbeta hos.

Tjej: Okej.

Arbetsförmedlare: Jag kan boka in ett möte för dig med en arbetsförmedlare.

Tjej: Bra. Tack så mycket.

Arbetsförmedlare: Hej då!

Läs dialogen i par. Skriv ord som du tycker passar.

Intervjuare: Hej och välkommen. Varsågod och sitt.

Arbetssökande: Tack.

Intervjuare: Du har sökt jobb som _____

Varför söker du det jobbet?

Arbetssökande: Därför att _____

Intervjuare: Vad arbetar du med nu?

Arbetssökande: Jag _____

Intervjuare: Varför vill du byta jobb?

Arbetssökande: Därför att _____

Intervjuare: Vad är du bra på? Vilka är dina styrkor?

Arbetssökande: Jag är _____

Intervjuare: Vad är du inte så bra på? Vilka är dina svagheter?

Arbetssökande: Jag är _____

Intervjuare: Vilka språkkunskaper har du?

Arbetssökande: Jag talar _____

Intervjuare: Kan du berätta något mer om dig själv?

Arbetssökande: Jag _____

Intervjuare: Har du tänkt arbeta heltid eller deltid?

Arbetssökande: Jag vill helst _____

Intervjuare: När kan du börja?

Arbetssökande: Jag kan börja _____

Intervjuare: Då säger jag tack så länge. Jag mejlar dig inom en vecka med besked.

Arbetssökande: Tack själv. Jag vill verkligen börja arbeta här.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. En arbetsgivare är en person eller ett företag som anställer och betalar folk för att de arbetar. _____
2. En arbetssökande är en person som letar efter arbete. _____
3. En arbetsförmedlare är en person som har provat många arbeten. _____
4. En arbetsförmedlare är en person som hjälper andra att hitta arbete. _____
5. Ett CV är en lista på vad en person gör på fritiden. _____
6. Ett CV är en lista över en persons tidigare utbildningar och arbeten. _____
7. Platsbanken på internet visar lediga arbeten. _____
8. Praktik är när man tränar i skolan, för att lära sig ett yrke. _____
9. Praktik är när man tränar på en arbetsplats, för att lära sig ett yrke. _____

PRATA PENGAR

Privatekonomi på
enkel svenska

Kapitel 10 Försäkring

Film 1: Inledning

En ung kille har köpt en begagnad bil. Han berättar för sin pappa att bilen var billig. Därför behövde han inte låna pengar för att köpa den.

Pappan frågar om han har försäkrat bilen. Killen svarar att han inte behöver det. Pappan säger att det är lag på att ha en trafikförsäkring.

En trafikförsäkring betalar för skador om han krockar med bilen. Alla som äger en bil måste ha trafikförsäkring. Om han inte betalar trafikförsäkring får han betala straffavgift.

Film 2: Hur fungerar en försäkring?

Pengar som du betalar till ett försäkringsbolag kallas premie. Det finns olika typer av försäkringar. Om det händer en olycka kan ditt försäkringsbolag betala vad olyckan kostar.

Film 3: Hemförsäkring

Hemförsäkring är namnet på en typ av försäkring. Du kan få pengar från försäkringsbolaget, om någon tar saker från dig. Du kan också få pengar om saker går sönder.

En hemförsäkring kan hjälpa dig om du reser och blir sjuk. Försäkringsbolaget kan också betala dina kostnader om du blir överfallen.

Berätta:

- Vilka typer av försäkringar känner du till?
Har du någon försäkring?
I så fall, vilken?
- Hur fick du information om försäkringen?
När är försäkringen bra att ha?
Har någon försökt sälja försäkringar till dig?
- Finns systemet med försäkringar i ditt födelseland?
Om du svarade ja, vilka försäkringar finns?
Vilken hjälp får man?

Diskutera:

- Är det viktigt att ha en försäkring? Varför? Varför inte?
 - När är det bra att ha en hemförsäkring? Är det rätt att hemförsäkring gör att du kan få pengar, om du har sönder något som en annan person äger?
 - Är det rätt att en allriskförsäkring gör att du får pengar, om du tappar en dyr kamera i vattnet?
 - Är det rätt att en olycksfallsförsäkring betalar läkarvård, om du blir skadad i en olycka?
 - Är det rätt att en livförsäkring betalar pengar till den som blir änka eller änklings?
 - Finns det oärliga personer som missbrukar systemet med försäkringar?
Om du svarade ja, vilka exempel finns det på att missbruka försäkringar?
-

Skriv det ord som passar i meningen.

bilförsäkring • försäkrat • försäkring •
krockar • straffavgift • trafikförsäkring

Kille: Har du sett min nya bil?

Pappa: Ja, den ser fin ut.

Har du _____ bilen?

Kille: Nej, jag tror inte att jag ska ha någon

_____.

Pappa: Men, du måste ha en _____.

Det är lag på det.

Kille: Det visste jag inte.

Pappa: Om du inte betalar försäkringen så får du
betala _____.

Kille: Vad är en trafikförsäkring?

Pappa: Den betalar skador som din bil gör om du
_____.

Kille: Jaha, och så finns det _____.

_____ som betalar skador på min egen bil.

Pappa: Ja, men bilförsäkringen är frivillig. Den måste
du inte ha.

Kille: Då förstår jag.

Skriv det ord som passar i meningen.

försäkring • försäkringsbolag • premie • olycka •
täcker

1. När du har en _____ så betalar
du pengar till ett _____.

2. Pengarna som du betalar kallas _____.

3. Det finns olika försäkringar som _____
olika saker.

4. Om det händer en _____ kan
ditt försäkringsbolag betala vad olyckan kostar.

**Skriv det ord som passar i meningen. Ett ord passar
i två meningar.**

hemförsäkring • försäkringsbolag •
kostnader • sönder

1. En _____ köper du
från ett _____.

2. Om någon tar saker från dig, eller om saker går
_____ kan du få pengar från
försäkringsbolaget.

3. Försäkringsbolaget kan också betala dina
_____ om du blir överfallen.

4. En _____
kan också hjälpa dig om du blir sjuk när du är ute
och reser.

Läs dialogen i par.

Pia: Hej, hur är det med dig?

Peter: Tack, nu är det bättre.

Pia: Vad har hänt med benet?

Peter: Jag bröt det när jag ramlade på semestern.

Pia: Vilken otur. Jag hoppas att det inte hände första dagen du var ledig.

Peter: Nej, det var sista dagen. Men det hände mer som var tråkigt.

Pia: Vad var det?

Peter: Resväskan blev skadad på flyget, så att en del kläder förstördes.

Pia: Det låter som en dyr semester. Fick du själv betala för sjukhus och nya kläder?

Peter: Nej, jag har en hemförsäkring som täcker det.

Pia: Det funderar jag också på att köpa.

Peter: Gör det. Jag är verkligen glad att jag köpte försäkringen.

Pia: Vad kan en hemförsäkring mer betala?

Peter: Du kan få ersättning om det du äger blir stulet.

Pia: Kan jag få ersättning för något mer?

Peter: Ja, hemförsäkringen kan ge dig pengar om det brinner hemma hos dig.

Pia: Jag hörde att en hemförsäkring också kan betala om jag behöver advokat. Är det så?

Peter: Ja, det tror jag. Du kanske inte får pengar för allt det kostar, men en del. Du kan också få ersättning om du blir överfallen och behöver läkarvård.

Pia: Jag ska läsa om hemförsäkring på internet när jag kommer hem.

Peter: Gör det. Ring mig gärna om du vill fråga mer.

Skriv R (rätt) eller F (fel).

1. I Sverige finns bara en typ av försäkring. _____

2. Du köper försäkring från ett försäkringsbolag. _____

3. Du köper försäkring från Försäkringskassan. _____

4. En hemförsäkring kan hjälpa dig om du reser och blir sjuk. _____

5. En hemförsäkring täcker bara kostnader om något går sönder i ditt hem. _____

6. Det är lag på att bilägare ska ha bilförsäkring. _____

7. Det är lag på att bilägare ska ha trafikförsäkring. _____

8. Pengar du betalar för försäkring heter premiär. _____

9. Pengar du betalar för försäkring heter premie. _____